

ЯЦКІВ

Ярослав Степанович — академік НАН України, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України

РОЗДУМИ ПІСЛЯ БОЮ

Деякі нотатки після Загальних зборів НАН України

Шановні колеги!

Спонукав мене до цих роздумів виступ академіка НАН України Вадима Михайловича Локтева на сесії Загальних зборів НАН України — щирий, відвертий, з багатьма тезисами якого я повністю погоджуюся, але після нього закономірно постає запитання: «А що робити?». І поки що відповіді на це запитання я не отримав. Ось тому і вирішив оприлюднити мій невіголошений на Загальних зборах виступ.

Я добре знаю, що краще не висовуватися та промовчати, щоб не провокувати «неспокій» у такій поважній інституції, як наша Академія. Так зробили б (і роблять) більшість моїх колег — членів Президії НАН України. Але я давно взяв собі за принцип говорити те, що думаю, і виконувати те, про що сказав. При цьому я в жодному разі не наполягаю на беззаперечності того, що скажу нижче. Звісно, я можу помилятися.

Отже, на мою думку, ми в Академії дуже запізнилися з реформами. І навіть з тими, які, за висловом В.М. Локтева, мають здійснюватися *step by step* — крок за кроком. Насамперед я маю на увазі принципи розподілу базового фінансування, зміни до Статуту НАН України та ін. (докладніше див. статті у журналі «Світогляд», 2021, № 3). У нас поки що перемагає консерватизм і сподівання «а може, якось воно буде». Впевнений, що якось не буде, оскільки маємо відповідний «шумовий сигнал» на рівні владних структур та громадськості, який свідчить про ненадання ними належного значення розвитку наукової сфери України та намагання дестабілізувати ззовні ситуацію в НАН України.

А що вже говорити про мої більш радикальні пропозиції?

Почну від уже «відшумілої» пропозиції — не проводити вибори до НАН України у квітні–травні цього року, а перенести їх на жовтень. Аргументація проста — цей час потрібно було б використати для реформування Академії, зокрема її відділень, визначення пріоритетів у тематиках наукових досліджень

тощо, а вже потім оголошувати вакансії. Пропозиція не пройшла, вибори провели, але бажаного результату, на мою думку, не досягли.

Крім того, я пропонував обговорити питання про започаткування академічних програм, що стосуються таких проблем, як:

- розширення академічно-приватного партнерства для реалізації і впровадження наукових розробок установ НАН України. Отримав відповідь, що в Академії є науково-технічні проекти. Так, є. І деякі з них успішні. Проте ідея співпраці з приватним сектором економіки держави дещо інша;

- активізація роботи з популяризації наукових досліджень Академії (пропонувалося, зокрема, започаткувати відповідні премії, аналогі яких є в багатьох інших країнах: наприклад, за найкращі книги в серіях «Наука для всіх», «Про науку для школярів» та ін.). Нагадаю, що в НАН України нещодавно було створено Комісію з питань комунікацій із суспільством і популяризації наукової діяльності, але роботи тут непочатий край;

- підтримка публікаційної активності вчених Академії у визнаних світом виданнях в

умовах переходу до європейської політики «відкритої науки».

Були також інші пропозиції, а саме — щодо статусу члена НАН України та розміру його довічної стипендії, відмови від статусу «членів-кореспондентів НАН України», увічнення пам'яті видатних науковців, зокрема про Музей Б.Є. Патона, тощо. Я озвучував їх на зібраннях Ініціативної групи «Наука та інновації», засіданнях Президії НАН України або інформував президента Академії особисто. Позитивних чи негативних реакцій від керівництва НАН України не отримав. Як сказав мені один посадовець з апарату Президії НАН України: «Вам, Ярославе Степановичу, простіше, а на президенті НАН України лежить велика відповідальність». Згоден. Втім, президент НАН України знав, на яку «голгофу» він іде і яка доля його чекає в разі незмоги подолати перешкоди. Час невпинно плине... І навіть планета Земля прискорила своє обертання.

Цікаво, шановні колеги, а що думаєте ви з приводу реформування Академії власними силами?

Дякую за увагу!